

GODIŠNJI IZVEŠTAJ

za 2023. godinu

Sedište ALHem-a: Ivice Devčića 20/I 11030 Beograd

Tel: +381 (0) 64 815 19 19

www.alhem.rs office@alhem.rs www.facebook.com/ALHem

Godišnji izveštaj 2023

Ko je ALHem?

Alternativa za bezbednije hemikalije – ALHem je organizacija civilnog društva sa sedištem u Beogradu, čiji je cilj promovisanje održivog razvoja, pre svega bezbednog upravljanja hemikalijama. Udruženje su 2013. godine osnovali stručnjaci sa višegodišnjim iskustvom u oblasti bezbednog upravljanja hemikalijama.

ALHem koristi naučno proverena saznanja o štetnosti određenih hemikalija, kao i o načinima za njihovu zamenu i bezbedno upravljanje.

ALHem sprovodi aktivnosti koje utiču:

- na privredu
- druge organizacije civilnog društva
- građane
- državne organe
- zdravstveni i akademski sektor

da bi se ustanovilo bezbedno upravljanje hemikalijama na tržištu.

Misija ALHema je značajno smanjenje rizika od opasnih hemikalija odnosno njihovog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu. ALHem deluje kao katalizator otvorenog dijaloga između biznis sektora, državnih organa i organizacija civilnog društva.

Vizija ALHema je da postane vodeći zagovornik u Srbiji i regionu za bezbedno upravljanje hemikalijama koje se zasniva na aktuelnim naučnim saznanjima.

Vrednosti ALHema Nastojimo da društvo prihvati ključne principe – predostrožnosti, zamenu sa bezbednijim alternativama, zagađivač plaća i pravo javnosti da zna.

ŠTA RADIMO?

ALHem se zalaže za bezbedno upravljanje hemikalijama u Srbiji i deluje na svim nivoima društva u cilju smanjenja rizika od hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Kako bi se zaštitili životi i zdravlje ljudi, ALHem deluje na sledećim poljima:

- Edukacija i informisanje predstavnika industrije, državne uprave, zdravstvenih i bezbednosnih stručnjaka, medija i opšte populacije o bezbednoj upotrebi hemikalija u našem svakodnevnom životu
- Distribucija informacija o tome koje to hemikalije treba zameniti i kako; kao i davanje informacija distributerima o tome kako prodavati hemikalije/proizvode bezbedne za upotrebu
- Promovisanje sprovođenja propisa koji su u skladu sa politikom EU, a koji imaju za cilj smanjenje rizika od hemikalija
- Podrška udruženjima za zaštitu potrošača i drugim organizacijama civilnog društva u cilju bezbednog upravljanja hemikalijama na tržištu
- Podrška potrošačima u njihovom svakodnevnom izboru hemikalija/proizvoda koje kupuju
- Provera sprovođenja propisa na tržištu i distribucija dobijenih rezultata

1. PROJEKTI U 2023. GODINI

1.1. Projekat “Omogućavanje prava potrošača na informaciju o prisustvu opasnih hemikalija u Srbiji i zemljama Zapadnog Balkana”

Na osnovu postprojektnog ugovora sa nemačkom Agencijom za životnu sredinu (UBA) “*Collaboration Agreement with Regard to the IT Tools developed in the LIFE AskREACH Project*” koji se primenjuje od 1.1.2022, ALHem je nastavio da promovise *Scan4Chem* aplikaciju i u 2023.godini u okviru svojih redovnih aktivnosti i nastavio da ispunjava obaveze regionalnog administratora za Srbiju, Crnu Goru i BiH.

ALHem je na poziv **Privredne komore Srbije**-Udruženja za hemijsku, gumarsku industriju i industriju nemetala i češke konsultantske kuće *Regartis* učestvovao na konferenciji na temu “**Upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima-REACH, BPR i CLP u PKS 30.05.2023.** godine sa prezentacijom pod nazivom “*Supstance koje izazivaju zabrinutost, Scan4Chem app i aktivnosti ALHema u Srbiji*”. [Privredna komora Srbije/Upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima u EU - REACH, BPR, CLP \(pks.rs\)](https://experts.regartis.com/belgrade-chemicals-management-forum-2023-programme-eng/);

<https://experts.regartis.com/belgrade-chemicals-management-forum-2023-programme-eng/>

Broj preuzimanja *Scan4Chem app* i broj poslatah zahteva od strane potrošača je nastavio da se povećava u 2023. i na konferenciji smo predstavili *Scan4Chem* u brojevima koji se odnosi na period do marta 2023.

Scan4Chem-broj preuzimanja (downloads) u 2023. godini u Srbiji, Crnoj Gori i BiH: Google play 205 (Srbija, BiH, Crna Gora); App Store 114 (Srbija, Crna Gora). Broj skeniranja putem aplikacije: 91

1.2. Projekat: „ SAICM Beyond 2020: Building NGOs capacity on preventive chemicals policies in Europe and beyond: Network towards a global non-toxic environment and the achievement of the SDGs“

Cilj projekta je podrška ALHemu za zagovaračku aktivnost u cilju daljeg razvoja okvira za **Strateški pristup međunarodnom upravljanju hemikalijama (SAICM) za period posle 2020. godine (SAICM-Beyond -2020-Framework)** kojim se osigurava bezbedno upravljanje hemikalijama i otpadom. Period implementacije projekta: od 1.12. 2021 do 30.11.2023.

Tokom ovog projekta u 2023. godini ALHem je sprovodio aktivnosti u skladu sa Memorandumom o razumevanju između organizacije HejSupport iz Nemačke i ALHem-a, kao što su: zagovaračke inicijative na međunarodnom, regionalnom i nacionalnom nivou kako bi dopreli do donosilaca odluka i drugih relevantnih aktera koristeći sredstva za komunikaciju i zagovaranje organizacija građanskog društva: zajednička pisma, dokumenti sa stavovima, webinar, onlajn i sastanci uživo; saradnja sa OCD, učešće na zajedničkim obukama i sastancima koji se održavaju u okviru projekta; učešće na SAICM-Beyond-2020-Framework **četvrtom sastanku međusesijskog procesa-drugi deo (IP4.2), koji je održan u Najrobiju, Kenija u periodu od 27.02 do 3.03.2023.**

Izveštaj sa ovog pripremnog sastanka je postavljen na sajt ALHema 10.03. 2023. [Završen II deo 4. pripremnog sastanka \(IP4.2\) za razmatranje daljeg razvoja okvira Strateškog pristupa međunarodnom upravljanju hemikalijama \(SAICM\) za period posle 2020. godine \(SAICM-Beyond -2020-Framework\) - ALHem](#)

Sveobuhvatni okvir

Okvir posle 2020. treba da postane krovna globalna strategija za sve postojeće i buduće sporazume o hemikalijama i otpadu, uključujući pravno obavezujuće i dobrovoljne sporazume.

Pitanja koja izazivaju zabrinutost

Okvir za period posle 2020. trebalo bi da ubrza rad na rešavanje prethodno usaglašanih prioritetnih pitanjima koja izazivaju zabrinutost, kao i novo-predloženih kandidata, uključujući i obavezujuće instrumente.

Održivo finansiranje

Okvir za period posle 2020. treba da obezbedi održivo finansiranje za podršku njegove primene. Pored integrisanog pristupa dugoročnom finansiranju Agende za hemikalije i otpad, trebalo bi da uključi nove pristupe koji se fokusiraju na princip zagađivač plaća u odnosu na internalizaciju troškova.

Transparentnost informacija

Okvir za period posle 2020. treba da zahteva od industrije da podatke i informacije o uticajima hemikalija na zdravlje i životnu sredinu tokom njihovog životnog ciklusa učini dostupnim zainteresovanim stranama. Informacije o hemikalijama koje se odnose na zdravlje i bezbednost ljudi i životne sredine ne mogu se smatrati poverljivim, čime se ostvaruje pravo na informaciju.

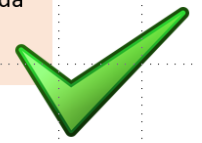
Obavezni Nacionalni akcioni planovi

Okvir za period posle 2020. godine bi trebalo da zahteva od vlada da obavezno razviju i sprovedu Nacionalne akcione planove (NAP) za postizanje strateških ciljeva. Izveštaj o postignutom napretku treba da bude javno dostupan i dostavljen Međunarodnoj konferenciji o upravljanju hemikalijama.

Uključivanje zainteresovanih strana

Uloga civilnog društva u SAICM-u je do sada bila zasnovana na ravnopravnom učešću u svim procesima, uključujući i proces donošenja odluka. Okvir treba da održi ovu tradiciju i sačuva inkluzivni karakter novog okvira.

Rodni pristup i hemikalije

Okvir za period posle 2020. treba da uključi *Žene i Hemikalije* kao novo pitanje od značaja kako bi se omogućio rodni pristup u oblasti upravljanja hemikalijama i otpadom na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Ranjive populacije

Okvir za period posle 2020. treba da jasno konstatuje činjenicu da su ranjive populacije neopravdano ugrožene zbog izloženosti toksičnim hemikalijama. Trebalo bi da obezbedi da ranjive grupe budu zaštićene od štetnih hemikalija, otpada i da budu deo jasno prepoznate u procesu donošenja odluka.

Izveštaj o održanom webinaru može se naći na: <https://alhem.rs/webinar-saicm-beyond-2020-framework/>

S obzirom da je cilj ovog webinaru bio informisanje i upoznavanje zainteresovane stručne javnosti sa novim strateškim dokumentom, zaključeno je da **webinar predstavlja dobar input u cilju pripreme naše zemlje za učešće na Međunarodnoj konferenciji o upravljanju hemikalijama (ICCM5) u Bonu u septembru 2023.**

U cilju realizacije finalnih pripremnih sastanaka za ICCM5, predstavnica ALHema Jasminka Randelović je učestvovala na **četvrtom pripremnom sastanku -treći deo (IP4.3.) u Bonu 23-24.09.2023.**

Izveštaj sa nastavljenog četvrtog sastanka međusesijskog procesa razmatranja strateškog pristupa i dobrog upravljanja hemikalijama i otpadom nakon 2020. godine može se pronaći ovde:

[https://www.saicm.org/Portals/12/documents/meetings/IP4_3/SAICM_IP.4_14%20\(2\).pdf](https://www.saicm.org/Portals/12/documents/meetings/IP4_3/SAICM_IP.4_14%20(2).pdf)

Učešće na Konferenciji nevladinog sektora u Bonu

U cilju pripreme za međunarodnu konferenciju, nemačke nevladine organizacije su organizovale **Konferenciju za civilno društvo 22.09. 2023. godine u Bonu u zgradi Saveznog ministarstva za životnu sredinu, očuvanje prirode, nuklearnu bezbednost i zaštitu potrošača Nemačke**, na kojoj su učestvovalе predstavnice ALHem-a i Ambasadora održivog razvoja i životne sredine iz Srbije.

ICCM5 (Bon, od 25-29.09. 2023)

Posle višegodišnje pripreme i pregovaranja na 5. Međunarodnoj konferenciji o upravljanju hemikalijama (ICCM5) organizovanoj od strane UNEP-a i nemačke vlade kao domaćina konferencije održanoj u Bonu u periodu od 25-29. septembra 2023, konačno je usvojen novi instrument pod nazivom „Globalni okvir za hemikalije – za planetu bez štetnih posledica od hemikalija i otpada”

Predstavnica ALHem-a Jasminka Randelović prisustvovala je ovoj konferenciji i pružila podršku HEISupport timu koji je aktivno učestvovao u pregovorima. Neki od najvažnijih zaključaka konferencije se nalaze u izveštaju koji je postavljen na ALHem sajt: <https://alhem.rs/globalni-okvir-za-hemikalije-za-planetu-bez-stetnih-posledica-od-hemikalija-i-otpada/>, kao i na fb post-u koji se odnosi na važnost ciljeva koji nam omogućavaju da nastavimo da se zalažemo za transparentnost informacija o hemikalijama u materijalima i proizvodima, objavljen 14. decembra 2023.

Global Framework on Chemicals

For a Planet Free of Harm from Chemicals and Waste

The new Global Framework on Chemicals, adopted by the ICCM5 in Bonn in 2023, **provides a vision for a planet free of harm from chemicals and waste, for a safe, healthy and sustainable future** – where industry and private sectors are **strategic actors to foster innovation**, move **towards sustainable business models** and **drive change**. It is backed up by a High-Level Declaration that provides the political drive for its fast implementation and reminds stakeholders commitment to actively promote and **support transitions to circular economies**.

1.3. Projekat: Izrada studije o uticaju požara na deponijama na zagađenje vazduha i zdravlje ljudi u Srbiji

Na inicijativu **Programa Ujedinjenih nacija za zaštitu životnu sredinu (UNEP)**, studiju (odnosno radni dokument, eng. *Working Paper*) su pripremili „Inženjeri zaštite životne sredine“ u saradnji sa organizacijom **Alternativa za bezbednije hemikalije (ALHem)** i uz podršku stručnjaka iz Srbije i inostranstva kroz sagledavanje dostupnih podataka i analizu trenutnog stanja na osnovu koje su date preporuke za unapređenje.

Na **Međunarodni dan čistog vazduha, 7.09.2023.** godine u zgradi UN u Beogradu, na inicijativu **United Nations Country Team (UNCT)**, članovi projektnog tima koji su radili na izradi ove studije predstavili su najvažnije rezultate i preporuke. U publici su bili prisutni i predstavnici medija, npr. RTS koji je posle događaja pripremio prilog objavljen na: <https://www.rts.rs/lat/magazin/priroda/5287266/zagadjenje-vazduha-divlje-deponije-pozari.html>

2. Zagovaračke i ostale redovne aktivnosti

Gore predstavljen projekat 1.2. **SAICM Beyond 2020: Building NGOs capacity on preventive chemicals policies in Europe and beyond: Network towards a global non-toxic environment and the achievement of the SDGs** je imao prevashodno zagovaračku aktivnost kako na globalnom, tako i nacionalnom nivou.

Na poziv UNEP kancelarije u Beogradu, predstavnica ALHem-a Valentina Mart se sastala sa **izvršnom direktorkom UNEP-a gospođom Inger Anderson 1. juna 2023.** tokom prijema dobrodošlice koji je priređen u Beogradu. Bila je to dobra prilika da se iznesu izazovi koji postoje u vezi sa upravljanjem hemikalijama iz perspektive civilnog sektora, kako na globalnom nivou, tako i na nacionalnom. Osvrćući se na uvodni govor gospođe Anderson koji se odnosio na 3 planetarne krize, istakli smo problem finansiranja ove oblasti na globalnom nivou i uporedili sa finansijskom podrškom uspostavljenom za upravljanje klimatskom krizom i krizom biodiverziteta. Naglašeno je da je od ključne važnosti uspostaviti odgovarajuću finansijsku podršku za upravljanje krizama od zagađenja, među kojima zagađenje od hemikalija zauzima značajni udeo.

3. Organizaciona pitanja

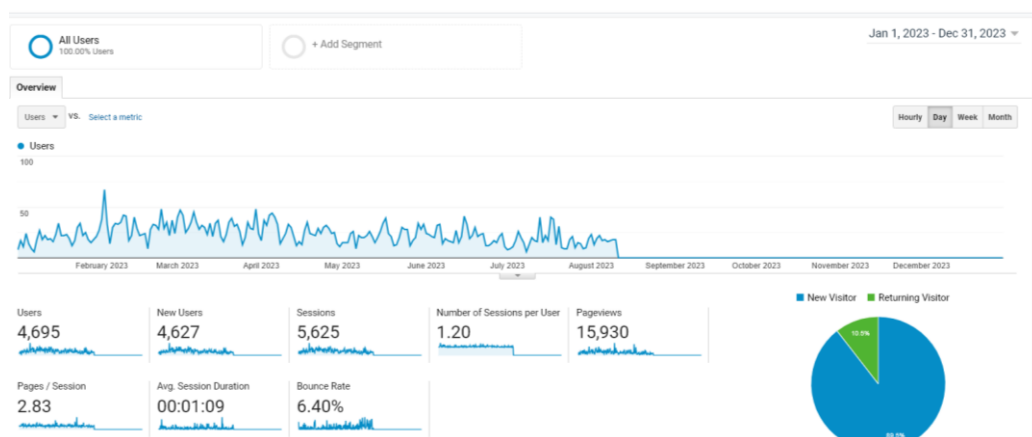
Redovna godišnja sednica Skupštine udruženja održana je u aprilu 2023. godine, kojom prilikom je predstavljen i usvojen Godišnji Izveštaj o sprovedenim aktivnostima organizacije ALHem. Razmatrana su organizaciono-statutarna pitanja, pitanja članstva ALHema u nacionalnim i međunarodnim organizacijama, prezentovana finansijska situacija udruženja i dogovoreni dalji način i plan rada.

4. Komunikacija i vidljivost ALHem-a

ALHem redovno ažurira svoju internet stranicu www.alhem.rs i facebook stranicu www.facebook.com/ALHem, i postavlja sadržaj na ALHem Youtube kanal.

WEB STRANICA ALHEM.RS

Na web stranici do avgusta 2023. godine je bilo 4695 korisnika i 5625 sesija. Objavljeno je 7 članaka.

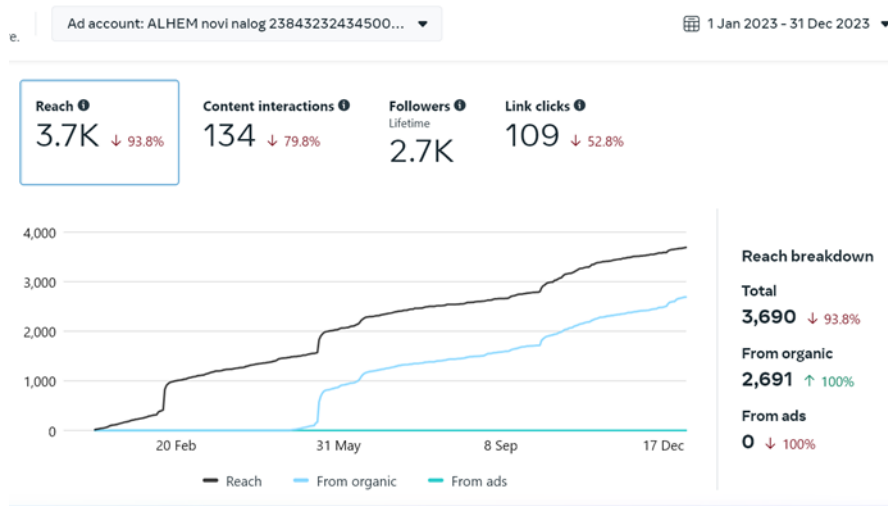

FACEBOOK STRANICA

Reach 3690

Link clicks: 109

New Followers in 2023: 43

5. Članstvo ALHema

Članstvo ALHema u mrežama

ALHem je član sledećih mreža:

- **HEAL-a (Health and Environment Alliance)**, najveće evropske organizacije civilnog društva koja se bavi pitanjima zaštite zdravlja ljudi i očuvanja životne sredine. Aktivno podržavamo i dajemo doprinos svim HEAL kampanjama, a kao punopravni član, prisustvujemo godišnjim konferencijama HEAL
- **IPEN** Međunarodne mreže za eliminaciju dugotrajnih organskih zagađujućih supstanci (POPs), koja deluje u cilju ostvarivanja “budućnosti bez toksičnih hemikalija”
- **Evropskog biroa za životnu sredinu (EEB)**, najveće evropske asocijacije nevladinih organizacije iz oblasti zaštite životne sredine, a istovremeno i član radne grupe u okviru EEB za hemikalije. U trogodišnjem mandatu (2017-2020) ALHem je bio i član Borda EEB. U maju 2023. godine su, prvi put nakon izbijanja epidemije izazvane COVID 19 virusom, **godišnja konferencija pod nazivom “Our common future: for a European Green Deal 2”** i **godišnja Skupština Evropskog biroa za životnu sredinu (EEB) održane uživo, u Švedskoj, a predstavnica ALHema Lazarija Šojić uzela je učešće na oba događaja.** Inače, EEB nakon pristupanja mreži novih 13 članica u 2023. godini okuplja 186 članica iz 40

zemalja, sa kojim brojem ova mreža, čiji je ALHem punopravni član, predstavlja **najveću evropsku mrežu organizacija koje deluju u oblasti zaštite životne sredine.**

- Od 2015. godine, članovi smo i EDC Free Europe, koalicije koja okuplja preko 70 organizacija širom Evrope koje se bave očuvanjem zdravlja ljudi i životne sredine i zaštitom potrošača i dele zabrinutost zbog uticaja koji endokrini disruptori (EDC) imaju po zdravlje ljudi i životnu sredinu
- Od 2021. ALHem je punopravna članica SEENET mreže (South East Europe Network on Natural Resources, Energy and Transport (SEENET) koja okuplja neprofitne organizacije koje rade na polju energije, transporta i prirodnih resursa iz ugla zaštite životne sredine i održivosti. Trenutno okuplja 40 organizacija iz 8 zemalja jugoistočne Evrope. Mreža ima za cilj da pruži platformu za saradnju civilnog sektora iz oblasti zaštite životne sredine na regionalnom nivou i time doprinese životnoj sredini i održivom razvoju u region.

ALHem kao članica K27

Koalicija 27 je neformalna mreža organizacija civilnog društva čiji je cilj da prate i doprinose procesu usklađivanja i primene politika i propisa Republike Srbije sa pravnim tekovinama Evropske Unije u oblasti životne sredine i klimatskih promena (Poglavlje 27 u pregovorima o pristupanju EU).

Koalicija 27 zagovara i podstiče učešće javnosti u procesu pristupnih pregovora Republike Srbije sa Evropskom Unijom i predlaže rešenja koja će doprineti zaštiti i unapređenju životne sredine i kvalitetu života građana.

ALHem je članica Koalicije 27 koja se bavi upravljanjem hemikalijama i prati usklađivanje nacionalnih propisa tokom procesa pridruživanja Republike Srbije EU.

Tokom 2023. godine, ALHem je učestvovao u aktivnostima strateškog planiranja Koalicije 27, ali zbog ograničenih kapaciteta kojim raspolažemo u ovom periodu i potrebe za drugačijom prioritizacijom naših programskih ciljeva i aktivnosti u ovoj godini nismo učestvovali u izradi poslednjeg Izveštaja iz senke K27 (odnosi se na period april 2022-april 2023). Izveštaj iz senke je objavljen pod nazivom „Zelena agenda bez agende” i

promovisan 30. oktobra 2023. u PKS, događaju kojem su prisustvovala i predstavnice ALHema, ali Izveštaj ovoga puta ne sadrži poglavlje “Upravljanje hemikalijama”.

6. Nastavak saradnje na međunarodnom nivou i podizanje kapaciteta ALHem-a

Glavna tema na **EEB sastanku radne grupe za hemikalije koji je održan u Briselu od 21-22. marta 2023.** bila je analiza studije koju je uradio EEB i ChemTrust o situaciji zbog **odlaganja revizije EU REACH regulative o hemikalijama**. Negativni uticaj ide mnogo dalje od pukog odlaganja: trenutni parlamentarni mandat ne bi imao šanse da se institucionalni pregovori završe pre izbora 2024. godine, što znači odlaganje revizije REACH-a još više i stvaranja ogromne nesigurnosti u pogledu pravca razvoja hemijske industrije EU. Ovo bi došlo u trenutku kada je potrebna jasnoća u pogledu regulatornog okvira i jasan signal koji se šalje tržištu i investitorima u vezi sa postupnim ukidanjem opasnih supstanci i pravcem u kojem će inovacije trebati da idu. Sastanku je učestvovala programska koordinatorica ALHem-a Jasminka Ranđelović.

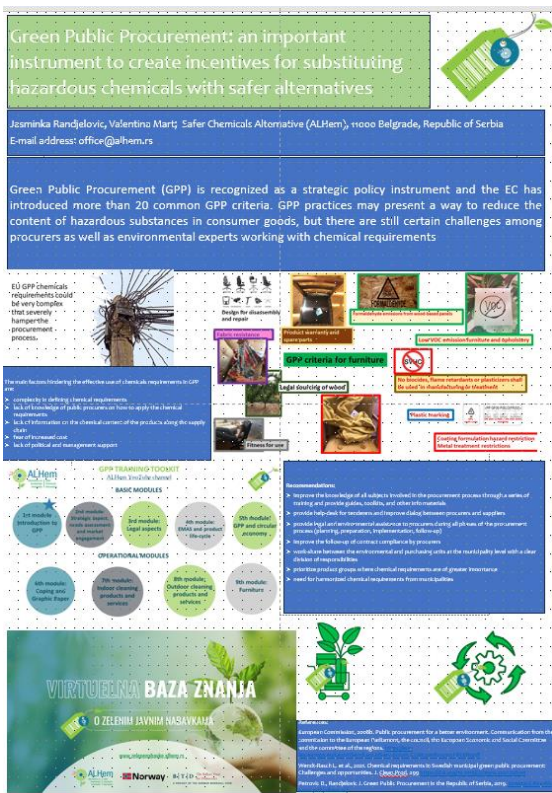

Drugom sastanku radne grupe za hemikalije EEB koji je održan od 10-11. oktobra 2023. godine prisustvovala je programska koordinatorka ALHem-a Jasminka Randelović, ali u online formatu.

Od 3-4. oktobra 2023. godine u Briselu je održana Godišnja skupština HEAL, organizacije koja je ove godine obeležila 20 godina rada. Predstavljen je Strateški plan rada do 2030. godine. Na panel diskusiji pod nazivom *“Povezivanje među zajednicama za bolju planetu i zdravije ljude – inspirativne priče”* učestvovala je i novinarka Le Monde, Stéphane Horel koja se bavi istraživačkim novinarstvom i koja je učestvovala u istraživačkom projektu *Forever Pollution Project* u vezi kontaminiranih lokacija PFAS hemikalijama u Evropi. Rezultati projekta koja su ukazali na postojanje velikog broja kontaminiranih lokacija PFAS u Evropi, koji predstavljaju ozbiljnu pretnju po zdravlje ljudi i životnu sredinu, privukli su veliku pažnju javnosti ne samo u EU, već i u Srbiji i zemljama našeg regiona.

U okviru poster sesije namenjena radu organizacijama-članicama HEAL, programska koordinatorka ALHema Jasminka Randelović predstavila je **poster pod nazivom „Green Public Procurement: an important instrument to create incentives for substituting hazardous chemicals with safer alternatives”** koji se odnosi na ALHem-ovo iskustvo u razvoju i promociji kriterijuma za zelene javne nabavke u Srbiji i značaj bezbednosno-hemijskog aspekta u definisanju zelenih kriterijuma. S obzirom da nijedna druga članica HEAL nema iskustva sa ovom temom, diskusija je bila veoma produktivna.

7. Donatori u 2023. godini

Projekat „SAICM Beyond 2020: Building NGOs capacity on preventive chemicals policies in Europe and beyond“ tokom 2023. godine finansijski je podržalo Savezno ministarstvo za životnu sredinu, očuvanje prirode, nuklearnu bezbednost i zaštitu potrošača Nemačke i organizacija HejSupport.

Ovom prilikom se zahvaljujemo donatorima na ukazanom poverenju i poverenoj finansijskoj podršci.

NAŠ TIM:

- Predsednica udruženja ALHem: Vesna Popović**
Programska koordinatorka: Jasminka Ranđelović
Finansijska administratorka: Lazarija Šojić
Konsultantkinja za bezbednost hemikalija: Valentina Mart
Konsultantkinja za hemikalije i komunikacije: Jelena Milić

